

Vår tid är nu

En betraktelse av ideellt engagemang och idrottsrörelsen som demokratiskola

Andreas Linderyd, ansvarig för forskning och utveckling (FoU), Riksidrottsförbundet

Inledning

Demokrati kan beskrivas som ett resultat av långdragen kamp, mänskliga uppoffringar, politisk list och en gnutta tur.¹ Men när den svenska idrottsrörelsen 2025 ska formulera en ny strategi är demokratin på tillbakagång.²

I alla fall på global nivå.³

Motvind och uppförsbacke brukar sällan stoppa oss. Då och då känner vi den där turen. Våra mål och drivkrafter är inte anspråkslösa. Snarare tvärtom, de kan nog framstå som storslagna. Idrottsrörelsen rymmer om inte annat en upplivande optimism – ett förhoppningsfullt karaktärsdrag när läget nu kräver något alldeles särskilt av oss.

Olika bilder av idrottens villkor

När vi kanske känner en vända inför världsläget finns det annat som gläder. Marie Cederschiöld högskola har om och om igen visat på ett starkt och över tid stabilt medborgerligt engagemang i Sverige.⁴ I antalet som gör en ideell insats var vi inte bättre förr, även om en nedåtgående trend kunde noteras i idrottsrörelsen mellan 2009 och 2019 i fråga om det totala antalet ideella åtaganden.⁵ Idrotten är fortsatt störst när det gäller omfånget av ideellt arbete – så har det varit sedan det ideella engagemanget började mätas på 1990-talet.⁶ Våra egna siffror ger i sin tur inspiration i arbetet med att stärka demokratin. Nära 500 000 personer är aktiva i vårt

---

¹ Näsström, S. (2021). *Demokrati*, s. 23.

² Demokrati betyder folkstyre, men antalet vetenskapliga definitioner har uppskattats till 500. Se Östberg, K. (2021). *Folk i rörelse*.

³ Antalet demokratier uppgår till 91 länder. Motsatt är 88 autokratier (enväldiga) och 71 procent av världens befolkning (5,7 miljarder människor) lever i en autokrati. För tio år sedan var det 48 procent. Se Lindberg, S. I. (2020). *Varianter på demokrati (V-Dem) och förklaringar av demokratisering*. Slutrapport från Riksbankens jubileumsfonds forskningsprogram. Se också Lindberg, S. I. (Red.) (2024). *Democracy Report 2024*.

⁴ Befolkningsundersökningarna har gjorts 1992, 1998, 2006, 2009, 2014, 2019 och 2024. Se Lundberg, E. m.fl. (2025). *Många bidrar, få orkar bära*; kapitel 1 i denna antologi.

⁵ von Essen, J. m.fl. (2020). *Medborgerligt engagemang i Sverige 1992–2019* och kapitel 1 i denna antologi.

⁶ Vamstad, J. m.fl. i kapitel 1 i denna antologi.

studieförbunds folkbildningsverksamhet. Drygt hälften är under 25 år. Det gör SISU Idrottsutbildarna till det studieförbund som når flest barn och unga vuxna.⁷

På Riksidrottsmötet i Göteborg i maj 2025 ska idrottsrörelsen enas om vägar framåt; siktet är 2035. I texter om den *hållbara demokratiska föreningen* inskräps vårt bidrag.⁸ Hos oss, Sveriges största folkrörelse,⁹ ska många få en chans att lära om föreningsdemokrati. Om rättigheter, möjligheter, skyldigheter. Om hur och var beslut fattas. Vad du som medlem kan göra för att få ett inflytande.

Jag letar upp andra dokument om idrottsrörelsen och slås av högstämdheten i texterna.¹⁰ Vårt ansvar lyfts som något mycket viktigt. Men läsningen ger också en annan fundering. Hur hanterar vi det som nu sker runt omkring oss? En värld där demokratin försvagas? Människors berättelser om civilsamhället och att villkoren för deras engagemang förändrats?

I en mening skiljer sig idrottsrörelsen från andra i civilsamhället. Aktuella mätningar tyder på att insteget till idrotten upplevs som kravfyllt – och mer så än i flera andra ideella sammanhang.¹¹ Långtifrån alla utför sitt första ideella arbete utifrån en längtan att hjälpa till. Allt färre ser därtill sin insats som en moralisk plikt.¹²

Om vägen in i ett engagemang möts av en gnutta motstånd – att flera mest gör det för att det förväntas – ja, då kan vi inom idrottsrörelsen behöva bli bättre på att sätta den enskilda insatsen i ett större sammanhang. Förklara varför du och alla andra är värdefulla.¹³

Trots siffrorna på att det ideella arbetet inte är i upplösning kan vi se ett annat och mindre förhoppningsfullt narrativ breda ut sig. Om föreningar som inte förmår engagera till och under medlemsmöten, om en ojämställdhet¹⁴ och svårigheter att involvera andra än medelklassen till uppdrag. Om unga som inte vet hur man kan påverka eller hur de ska göra för att bli lyssnade till på allvar. Om behovet av en

---

⁷ SISU Idrottsutbildarnas hemsida, sisuidrottsutbildarna.se.

⁸ Se Riksidrottsförbundets (RF:s) hemsida, rf.se.

⁹ Svenska kyrkan, med 5,5 miljoner medlemmar, är landets största civilsamhällesorganisation. Se svenskakyrkan.se/statistik.

¹⁰ SOU 2008:59 *Föreningsfostran och tävlingsfostran*. Betänkande av Idrottsstödsutredningen; Pallin, C. (2016). "Idrott och föreningsdemokrati". I Centrum för idrottsforskning (Red.), *Föreningen, laget och jaget*. Rapport 2016:2.

¹¹ Vamstad, J. m.fl. i kapitel 1 i denna antologi.

¹² von Essen, J. m.fl. (2020).

¹³ Ju fler år du gör en insats, desto mer identifierar du den som meningsfull.

¹⁴ Av de som arbetar ideellt är 58 procent män och 42 procent kvinnor. Det är också vanligare att män har ett styrelse- eller ledningsuppdrag och att kvinnor gör en administrativ eller praktisk insats. Se mer i kapitel 1.

generationsväxling. Om nya svenskar som inte ärver det ideella engagemanget av sina föräldrar.¹⁵

Också av rent egenintresse väcker det frågor. Idrottsrörelsen av i dag är ju helt beroende av att du, jag och så många andra är villiga att utföra ett frivilligt och oavlönat arbete. Vi måste lyckas med att göra det ideella engagemanget tilltalande, något som både lär kräva sin dos smicker och ideologiskt självförtroende. Vill vi värna idrotten som folkrörelse behöver vi folk kvar i sina uppdrag. Och att andra hänger på.

Behovet av föreningskunskap

En mycket viktig uppgift blir att skapa större förståelse för värdet av ideellt arbete och våra demokratiska fundament. Redan för ett decennium sedan hävdade Christer Pallin, då Riksidrottsförbundets chefsjurist, att en ny generation ledare inom idrottsrörelsen inte nödvändigtvis får med sig viktiga föreningskunskaper. Företagsmässighet, effektivitet och kommersiella drivkrafter får i deras värld allt större genomslag. Pallin beskrev en idrottsrörelse där *det* som görs blir viktigare än *varför* det görs.¹⁶

Det är lätt att önska en större iver. Att fler skulle sätta en ära i den demokratiska processen – argumentera för sin sak, kanske skriva en motion till årsmötet,¹⁷ se värdet i, och det roliga med, att resonera sig fram till gemensamma beslut. Idrotten är förstås inte ensam om detta. Liknande berättelser hörs från politiska partier, kyrkor och andra civilsamhällesorganisationer.¹⁸

En förklaring på dessa förändringar kan vara marknadslogikernas utbredning.¹⁹ Vi är medlemmar men betar oss inte sällan som kunder och konsumenter. Som aldrig förr behöver svensk idrott i alla fall samtidigt hantera ideella och kommersiella förväntningar.²⁰

¹⁵ För en geografisk analys av idrottsrörelsen, se Arnoldsson, J. m.fl. (2023). "En idrottsrörelse för alla?" I *Socialmedicinsk tidskrift*, vol. 100, nr. 4, s. 601–611.

¹⁶ Pallin, C. (2016), s. 73.

¹⁷ I delar av idrottsrörelsen, som inom elitföreningar i fotboll och ishockey, tycks intresset för att skriva motioner till årsmötet ha ökat senaste decennierna.

¹⁸ Linderyd, A. m.fl. (2022). "Vad händer om partierna förlorar sina medlemmar?" I *Organisation & Samhälle: Företagsekonomisk tidskrift*, nr. 2, s. 18–23.

¹⁹ Wijkström, F. (2012). "Hybrider i civilsamhället". I F. Wijkström (Red.), *Civilsamhället i samhällskontraktet*; Hvenmark, J. (2013). "Business as usual?" I *Administrative Theory & Praxis*, vol. 35, nr. 2, s. 223–247; Hvenmark, J. m.fl. (2014). "Föreningsprat hit och business talk dit". I Centrum för idrottsforskning (Red.), *I gråzonen. Rapport 2014:2*; Centrum för idrottsforskning (2016). *Statens stöd till idrotten – uppföljning 2015. Rapport 2016:3*; Pallin, C. (2016); Linderyd, A. (2020). *De varumärkesklugna*. Doktorsavhandling.

²⁰ En studie av 12 idrotter visar att kostnaderna för barn och ungdomar att idrotta i förening ökat med 68 procent under 2009–2023. Idrotterna i fråga står för 85 procent av idrottsrörelsens verksamhet för barn och ungdomar. Se Riksidrottsförbundet (2024). *Smakar det så kostar det*. Riksidrottsförbundets FoU-serie 2024:5;

Ytterligare en förklaring kan vara idrottsföreningars upptagenhet av att på bästa möjliga sätt utöva en aktivitet. I andra delar av civilsamhället framstår i stället själva idén med verksamheten som ett återkommande samtalsämne. Också detta manar till eftertanke.²¹

En annan tolkning är att vi i högre grad lever i ett prestationssamhälle. I idrotten kan det ta sig uttryck i tidig selektering och toppning av lag. Kravet på prestation smyger sig ner i åldrarna. Vad händer då med leken? Går det att hävda att det rör sig om en övning i demokrati – god föreningsfostran – när barn petas och byts ut så tidigt som i åttaårsåldern?²²

Att saker förändras tänker jag också när jag hör om elvaåringar som behöver signera sin förenings värdegrund. De förväntas skriva på en värdegrund för att få vara med. I en annan förening vill man att ungdomarna undertecknar ett spelarkontrakt inför säsongstart. Kontrakten liknas vid lagets värdegrund.

Tidigare talade vi om att ”fostra demokrater” och idrottsrörelsen som ”en demokratiskola”.²³ I dag tycks värdegrundsretoriken dominera. Riskerar vi med det att reducera samtalet om demokrati – vad vi gör för att stärka människors känsla av delaktighet, inflytande och inkludering – till slogans och kontraktskrivande? Tar pratet om våra ”ledstjärnor” och ”värdeord”, hur lovtvårt det än må vara, så mycket tid i anspråk att vi inte förmår att se och berätta om vårt ansvar för den demokratiska organiseringen?

Värdegrundsarbetet kan förstås vara oerhört bra och givande, det kan stärka barn och ungdomars delaktighet och internt som externt bidra till ökad förståelse för de värden en förening vill förknippas med.²⁴ Det arbete som nu görs i idrottsrörelsen för barn med NPF och andra funktionsnedsättningar är andra exempel på värdegrundsarbetets betydelse – som även är legitimitetsskapande eftersom det påhejas

---

Se även Riksidrottsförbundet (2024). *Barn- och ungdomsidrottens prislapp*. Riksidrottsförbundets FoU-serie 2024:6; Norberg, J. R. & Redelius, K. (2012). ”Idrotten och kommersen”. I Wijkström, F. (Red.) *Civilsamhället i samhällskontraktet*.

²¹ Se Centrum för idrottsforskning (2011). *Ett idrottspolitiskt dilemma*, s. 10. Författaren Trondman argumenterar där för att idrottens identitet och egenvärde ligger i själva idrottandet. Unga kommer till idrotten för att idrotta, inte för att utöva demokrati.

²² Om forskarkritik mot tidig selektering, se Lundberg, T. (2024). ”Tidiga och strukturerade talangutvecklingssystem inom idrotten”. Webbartikel; Redelius, K. m.fl. (2024). ”Sluta välja bort barn som inte tros platsa i A-laget”. *Dagens Nyheter* 17 december 2024. För diskussion om spänningen mellan föreningsfostran och tävlingsfostran (om det senare premieras kan föreningsfostran och demokratiska värden komma i skymundan), se SOU 2008:59 samt Carlson, R. (1991). *Vägen till landslaget*. Doktorsavhandling; Redelius, K. (2016). ”Elitidrottsutövning på barn”. I Centrum för idrottsforskning (Red.), *Föreningen, laget och jaget*; Redelius, K. (2024). ”Barn- och ungdomsidrottens utveckling” I Peterson, T. (Red.) *Samhällsidrotten och idrottssamhället*.

²³ Linderyd, A. m.fl. (2022). *Idrottsrörelsen som demokratiskola*.

²⁴ Se också det arbete som nu görs i idrottsrörelsen för barn med NPF och andra funktionsnedsättningar.

av bidragsgivare och sponsorer och ofta får positiv uppmärksamhet i nyhetsflödet. En annan och mindre positiv sida är när pratet om värdegrund inte blir mycket mer än ett ytligt och oförankrat varumärkesbyggande.²⁵

Demokrati i handling och ord

Jag kommer med mina frågor till företrädare och experter inom idrott, folkbildning och akademi.²⁶ Vi tycks dela föreställningen att vi lever i en polariserande tid. Det offentliga samtalet – demokratins kärna – präglas av en så kallad affektiv polarisering med tilltagande negativa känslor för meningsmotståndare, som inte nödvändigtvis har med ideologi och olika synsätt i sakfrågor att göra.²⁷ Samtalen med personerna jag träffar leder därtill in på segregationens konsekvenser och vad som kan ske om tilliten i högtillitssamhället Sverige nu riskerar att minska. Mer än tidigare kopplas också utvecklingen av vår demokrati till våld, hot liksom korruptionsförsök och därmed till människors alltmer naggade känsla av trygghet, säkerhet och rent spel.

Ann-Sofie Olding, ordförande i Ideell Arena, ett partnerskap som samlar över ett hundra ideella riksorganisationer i Sverige, understryker idrottsrörelsens betydelse:

Vi är många i civilsamhället som absolut borde prata mer om demokrati och det som nu sker i vår omvärld. Men viktigast är att vi gör demokrati i våra verksamheter. Och det gör vi varje dag!

Ett deltagande i idrottsrörelsen – en av de alltså största engagemangsytorerna i vårt samhälle – rustar dig att ta ansvar för andra. Man fostras in i ett demokratiskt förhållningssätt.²⁸ Många får en roll, åtskilliga behöver göra en insats för att föreningen ska fungera. Man kan säga att demokrati inte bara är ett slags intellektuell övning. Men finns det å andra sidan en risk att vi nöjer oss med ”görandet”? Eller på nyttoaspekterna av idrott?

Folkbildaren Christer Nylander, huvudsekreterare i utredningen *Bildning, utbildning och delaktighet: Folkbildningspolitik i en ny tid*, menar att vi kan precisera detta; alltså vad vi vill åstadkomma, och menar, med demokrati. Han uppmantrar oss att reflektera över våra demokratiska strukturer, de former för samtal och beslut vi så länge hyllat i det svenska föreningslivet, det som under decennier tränat oss i

²⁵ Linderyd, A. (2020).

²⁶ Varmt tack till Camilla Altéus, Erik Amnå, Johanna Fredman, Johan Fyrberg, Tove Hovemyr, Karin Karlsson, Christer Nylander, Ann-Sofie Olding och Peter Örn. Tack också till kollegorna Maria Ekengren, Peter Eriksson, Mattias Hjelmberg och Jesper Bornlinder Thiborg för läsning och värdefulla kommentarer om denna text.

²⁷ Renström, E. A. m.fl. (2020). ”Vi ogillar olika”. I U. Andersson m.fl. (Red.), *Regntunga skyar*.

²⁸ Se Riksidrottsförbundet (2024). *RF:s stadgar i lydelse efter RF-stämman 2023*; Riksidrottsförbundet (2019). *Idrotten vill – Idrottsrörelsens idéprogram*.

demokrati. I civilsamhället har generationer av svenskar utvecklat en förmåga att lyssna till varandras argument och respektera att varje röst räknas:

Att vara ute på planen eller isen och träna tycker jag inte är en övning i demokrati. Vi får se upp så att vi inte urholkar demokratibegreppet. Att säga att allt vi gör är en övning i demokrati. Att jag springer Stockholm Marathon gör inte demokratin starkare. Däremot kan arbetet runt omkring arrangemanget bidra till en demokratisk kultur.

Också Nylander ser hur svårt många har med rådande organisering, med att få medlemmar att komma samman till ett gemensamt erfarenhetsutbyte. Att locka föreningens aktiva till medlemsmötet – forumet där vi får dela våra drivkrafter och bryta övertygelser och intressen mot varandra.

Det är inte självklart att den tidigare strukturen för demokratisk skolning går att bevara. Det beror på vad medlemmarna vill, deras vilja till ett ideellt engagemang och att vara med och bidra till det gemensamma. I dag ser Christer Nylander många som vill plocka bären på tårtan. Men inte vara med och baka den.

Johanna Fredman, under tio år ordförande i Alvik Basket, befarar i sin tur att allt fler saknar grundläggande kunskaper om hur en förening styrs. Att kunskapen om var makten ligger håller på att dö ut. Det finns så klart massvis av goda exempel på utmärkta demokratiska processer, säger hon, också i det sammanhang hon verkat i. Föreningens tidigare spelarråd är ett exempel. Men Fredman erfar att engagemanget kan bli personbundet och för osynligt, något vid sidan av den ordinarie verksamheten. Dessutom kan tränare och andra ideella ledare uppröras – och rent av kasta in handduken – om de åläggs andra uppgifter än själva idrottandet.

Prata mer om vad engagemang och demokrati ger oss

Så vad kan vi då göra? Vi vet att svenskarna är engagerade, men tiden vi lever i kan kräva andra sätt att kanalisera intresset. En annan rapport hävdar att det främst är på styrelsenivå i föreningar kunskaperna om demokratiska processer finns, och att det tycks finnas ett uppenbart glapp mellan styrelsen och övriga medlemmar.²⁹

Jag tar frågan vidare till Erik Amnå, professor emeritus i statskunskap och huvudsekreterare i den statliga Demokratiutredningen på 1990-talet. Amnås svar blir omedelbart. Vi borde vara mer stolta och prata mer offensivt om vad vi får av demokratin:

---

²⁹ Se Centrum för idrottsforskning (2016). *Vem håller i klubban?*, s. 8. Rapport 2016:1. Där framgick att endast 9–15 % av medlemmarna i de undersökta idrottsföreningarna använde sin demokratiska rättighet.

Demokratin har gett mänskligheten en livskvalitet som inget annat statsskick kan konkurrera med.

Vi brukar säga att demokratin gett oss frihet och rättigheter. Men Amnå påminner också om det vi kanske tar för givet: hälsa, trygghet, miljö, jämlikhet, jämställdhet, lägre barnadödlighet och mycket annat. Amnå tycker att idrottsrörelsen ska berätta om detta. I samtalet kommer han tillbaka till den stora uppgiften att lyssna på vad som efterfrågas:

Fortsätt vara en rörelse som bjuder in till engagemang. Värna barnens och ungdomarnas delaktighet, se till att de får göra sin röst hörd och arbeta ständigt för att alla ska kunna vara med. Se barnens behov, fånga deras intressen!

Det påminner om vad Ungdomsbarometern har konstaterat.³⁰ Hur viktigt det är att ta till vara det unga tycker är roligt och ganska kravlöst. Och att ställa frågan. Något som också Marie Cederschiöld högskolas undersökningar visar. Som svar på varför man är aktiv svarar många kort och gott: "För att jag fick frågan!"³¹

Amnå ser också möjligheter i att vända sig direkt till idrottsrörelsens föräldrar, att erbjuda dem demokratisk skolning:

Bland föräldrarna finns ett samhällsintresse. Idrottsrörelsen kan dessutom skapa en ökad förståelse för civilsamhällets roller och ansvar, förmedla att det behövs mer än stat och kommun för att utveckla demokratin och fixa utmanande frågor i vårt samhälle.

Även om demokratin är till nytta behöver vi påminna oss själva om att den har ett värde i sig.³² I vårt arbete med demokrati, ideellt engagemang och föreningsutveckling bidrar vi till samhällsnytta. Men även om vi kan vara till nytta kan vi inte *uteslutande* reduceras till medel, till instrument för andras syften och målsättningar.³³

³⁰ Ungdomsbarometern (2023). *Unga och idrott 2023*.

³¹ Vamstad, J. m.fl. Se kapitel 1 i denna antologi.

³² Jfr Lindfelt, M. (2012). "Utan naiv lekfullhet kan idrott inte vara till nytta." I J. Hvenmark (Red.), *Är idrott nyttigt?*, s. 47. Lindfelt menar att idrotten måste få rymma en naiv lekfullhet. Idrott innehåller ett moment av att utövaren kan gå så helt in i idrottens värld att allt utanför förlorar sin betydelse. Detta allvar (i utövarens eget perspektiv) måste få sin plats samt erkännas i mötet med världen utanför och "uppsjön av nyttgörande som samtidigt lockar med". Se också Norberg, J. R. (2012). "Idrottens föränderliga samhällsnytta". I Hvenmark, J. (Red.) *Är idrott nyttigt?*

³³ Se Kristensson Ugglå, B. (2012). *Gränspassager*, s. 132, för en jämförelse med kultur som nytta och självändamål.

Det ska ju också sägas att idrottsrörelsen tar sina medlemmar på en oerhört spännande bildningsresa, en resa där du umgås med andra och får upp ögonen för andra sätt att se på världen. Det blir en kulturell integration. Även Johan Fyrberg, generalsekreterare i Svenska Ridsportförbundet, understryker detta. Jag fastnar för hans iver att vi måste träffas över gränserna. Bygga broar mellan stad och land, mellan människor med olika socioekonomisk bakgrund. Ofta träffar vi samma lika. Ska vi undvika ett ännu mer segregerat och splittrat samhälle måste vi prata mer med varandra.

Staten och civilsamhället – en relation i förändring

Statsvetaren Sofia Näsström talar om demokrati som ett resultat av mänskliga uppoffringar. Hur kan det översättas till och förstås i en idrottslig kontext? Är det något vi behöver ”offra”? Är det något som står särskilt mycket på spel?

Ett av flera mål med statens stöd till idrotten är att främja ett aktivt och inkluderande engagemang inom rörelsen.³⁴ Idrottsrörelsen ska även vara fri och oberoende och bäras upp av ideellt aktiva.³⁵ Samtidigt framträder mellan dessa grundpelare ett demokratiskt dilemma, vilket uppmärksammades i den statliga idrottsstödsutredningen, *Föreningsfostran och tävlingsfostran: En utvärdering av statens stöd till idrotten*. Styrning kan endast ske på bekostnad av idrottsrörelsens oberoende. Motsatt kan frånvaro av styrning få till följd att statens politik inte efterlever de mål riksdag och regering beslutat om.³⁶ Genom åren framträder ett implicit kontrakt mellan staten och idrottsrörelsen. Tillsammans har man hanterat spänningen mellan statlig styrning och föreningsfrihet.³⁷

I samtalet med Christer Nylander ägnar vi en stund åt relationer mellan stat och civilsamhälle i olika delar av världen, och vad mer kontroll, också i vårt land, skulle kunna betyda i demokratisk mening.

Detta aktualiseras även i andra samtal jag har. Relationer och spelregler som närmast tagits för givna är kanske inte längre det. Värderingsfrågor i samhället är laddade, det märks inom politiken och det offentliga samtalet. I ljuset av allt detta kan människors förståelse av ideella organisationers bidrag och betydelse för-

---

³⁴ Förordning 1999:1177.

³⁵ Centrum för idrottsforskning (2024). *Statens stöd till idrotten – uppföljning 2023*. Rapport 2024:1.

³⁶ SOU 2008:59.

³⁷ Kan till exempel handla om barn och ungdomars förutsättningar att fullt ut delta i idrottsrörelsens verksamheter, och hur det ska organiseras.

ändras. Christer Nylander uppmuntrar idrottsrörelsen att också reflektera över denna utveckling:

Säger en regering att studieförbund endast får statsbidrag om de utgår från en svensk kulturkanon, har ett förbund då kraft att tacka nej om det tycker det är en dålig idé? Också den typen av demokratifrågor kan idrottsrörelsen behöva fundera över.

Idrottsrörelsen kan bidra med framtidstro

De jag träffar när jag skriver på denna text talar varmt om idrottsrörelsens förmågor och potential. De uppmuntrar också till ett fördjupat samtal om vårt ansvar för demokratin. Det fråntar inte att mycket bra redan sägs och görs. Runt om i landets föreningar sker storartade insatser för att de som idrottar ska ha roligt, må bra och utvecklas under hela livet.

Allt detta har ett värde i sig.

Men i en värld där demokratin blir svagare och en hållning av uppgivenhet riskerar att få fäste finns det anledning att fundera över vad samtiden kräver av idrottsrörelsen. Hur sporrar vi fler till framtidstro och än fler att engagera sig? Vilken berättelse behöver vi berätta så att optimismen vinner över pessimismen?

Låt oss bjuda in till samtalet.

Referenser

Arnoldsson, J. & Linderyd, A. (2023). ”En idrottsrörelse för alla? Geografiska analyser prövar den svenska idrottsrörelsens självbild och ger nya frågor om idrottens bidrag till folkhälsa”. I *Socialmedicinsk tidskrift*, vol. 100, nr. 4, s. 601–611.

Carlson, R. (1991). *Vägen till landslaget: En retrospektiv studie av framgångsrika ungdomar i sju idrotter*. Doktorsavhandling. Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan/GIH.

Centrum för idrottsforskning (2011). *Ett idrottspolitiskt dilemma: Unga, föreningsidrotten och delaktigheten*. Rapport 2011:3. Stockholm: Centrum för idrottsforskning/CIF.

Centrum för idrottsforskning (2016). *Vem håller i klubban? Om demokrati och delaktighet i idrottsföreningar*. Rapport 2016:1. Stockholm: Centrum för idrottsforskning/CIF.

Centrum för idrottsforskning (2016). *Statens stöd till idrotten – uppföljning 2015*. Rapport 2016:3. Stockholm: Centrum för idrottsforskning/CIF.

Centrum för idrottsforskning (2024). *Statens stöd till idrotten – uppföljning 2023*. Rapport 2024:1. Stockholm: Centrum för idrottsforskning/CIF.

von Essen, J. & Svedberg, L. (Red.) (2020). *Medborgerligt engagemang i Sverige 1992–2019*. Stockholm: Ersta Sköndal Bräcke högskola.

Förordning (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet.

Hvenmark, J. (2013). ”Business as usual? On managerialization and the adoption of the balanced scoreboard in a democratically governed civil society organization”. I *Administrative Theory & Praxis*, vol. 35, no. 2, s. 223–247.

Hvenmark, J. & Segnestam Larsson, O. (2014). ”Föreningsprat hit och business talk dit”. I Centrum för idrottsforskning (Red.), *I gråzonen: En antologi om idrottens etiska utmaningar*. Rapport 2014:2. Stockholm: Centrum för idrottsforskning/CIF.

Kristensson Ugglå, B. (2012). *Gränspassager: Bildning i tolkningens tid*, s. 32. Stockholm: Santérus förlag.

Lindberg, S. I. (2020). *Varianter på demokrati (V-Dem) och förklaringar av demokratisering*. Slutrapport från Riksbankens jubileumsfonds forskningsprogram. Göteborg/Stockholm: Makadam förlag.

Lindberg, S. I. (Red.) (2024). *Democracy Report 2024. Democracy Winning and Losing at the Ballot*. V-Dem Institute. Department of Political Science, Gothenburg University.

Linderyd, A. (2020). *De varumärkeskluvna: Varumärkesarbete och värdegrundsretorik i ideell och offentlig verksamhet*. Doktorsavhandling. Åbo: Åbo Akademis förlag.

Linderyd, A. & Leon Rosales, R. (2022). *Idrottsrörelsen som demokratiskola: Interna och externa förväntningar i arbetet med inkludering och segregation*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Linderyd, A. & Parment, A. (2022). "Vad händer om partierna förlorar sina medlemmar?" I *Organisation & Samhälle: Företagsekonomisk tidskrift*, nr. 2, s. 18–23.

Lindfelt, M. (2012). "Utan naiv lekfullhet kan idrott inte vara till nytta: Om idrottens trovärdiga egenvärde mellan nytta och nöje." I J. Hvenmark (Red.), *Är idrott nyttigt? En antologi om idrott och samhällsnytta*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.

Lundberg, E., Henrekson, E., von Essen, J. (2025). "Många bidrar, få orkar bära: Ideellt arbete i Sverige 1992–2024." *Arbetsrapportserie nr 123*. Stockholm: Marie Cederschiöld högskola.

Lundberg, T. (2024). "Tidiga och strukturerade talangutvecklingssystem inom idrotten: Varför är forskare så tveksamma?" Webbartikel.
<https://idrottsforum.org/feature-lundberg241120/>.
(Hämtad 20 november 2024.)

Norberg, J. R. (2012). "Idrottens föränderliga samhällsnytta". I Hvenmark, J. (Red.) *Är idrott nyttigt? En antologi om idrott och samhällsnytta*. Stockholm: Riksidrottsförbundet, SISU Idrottsböcker.

Norberg, J. R. & Redelius, K. (2012). "Idrotten och kommersen: Marknaden som hot eller möjlighet?". I Wijkström, F. (Red.) *Civilsamhället i samhällskontraktet: En antologi om vad som står på spel*. European Civil Society Press

Näsström, S. (2021). *Demokrati: En liten bok om en stor sak*. Lund: Historiska media.

Pallin, C. (2016). "Idrott och föreningsdemokrati: Hot och möjligheter." I Centrum för idrottsforskning (Red.), *Föreningen, laget och jaget: 7 perspektiv på idrottens demokratiska effekter*. Rapport 2016:2. Stockholm: Centrum för idrottsforskning/CIF.

Redelius, K. (2016). "Elitidrottssatsningar på barn – ett demokratiskt dilemma." I Centrum för idrottsforskning (Red.), *Föreningen, laget och jaget: 7 perspektiv på idrottens demokratiska effekter*. Rapport 2026:2. Stockholm: Centrum för idrottsforskning/CIF.

Redelius, K. (2024). "Barn- och ungdomsidrottens utveckling – en framgångssaga?" I Peterson, T. (Red.) *Samhällsidrotten och idrottssamhället: Humanistisk och samhällsvetenskaplig idrottsforskning under 50 år*. Malmö: Bokförlaget idrottsforum.org.

Redelius, K., Börjesson, M., Ekblom, Ö. & Fahlén, J. (2024) "Sluta välja bort barn som inte tros platsa i A-laget". *Dagens Nyheter* 17 december 2024.

Renström, E. A., Bäck, H. & Schmeisser, Y. (2020). "Vi ogillar olika: Om affektiv polarisering bland svenska väljare". I U. Andersson, A. Carlander & P. Öhberg (Red.), *Regntunga skyar: SOM-undersökningen 2019*. Göteborgs: SOM-institutet.

Riksidrottsförbundet (2019). *Idrotten vill – Idrottsrörelsens idéprogram*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Riksidrottsförbundet (2024). *Smakar det så kostar det: Om föräldrars kostnader för barnens idrott*. Riksidrottsförbundets FoU-serie 2024:5. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Riksidrottsförbundet (2024). *Barn- och ungdomsidrottens prislapp: Vem bär ansvaret? En studie av ansvaret för kostnadsutvecklingen för barn och ungdomar att idrotta i förening 2009 till 2023*. Riksidrottsförbundets FoU-serie, 2024:6. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Riksidrottsförbundet (2024). *RF:s stadgar i lydelse efter RF-stämman 2023*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

SOU 2008:59. *Föreningsfostran och tävlingsfostran: En utvärdering av statens stöd till idrotten*. Betänkande av Idrottsstödsutredningen. Stockholm: Regeringskansliet.

Ungdomsbarometern (2023). *Unga och idrott 2023: En rapport av Ungdomsbarometern för Riksidrottsförbundet*. Stockholm.

Wijkström, F. (2012). "Hybrider i civilsamhället: När filantropiskan och ekonomiskan kom till byn". I F. Wijkström (Red.), *Civilsamhället i samhällskontraktet: En antologi om vad som står på spel*. Stockholm: European Civil Society Press.

Östberg, K. (2021). *Folk i rörelse: Vår demokratiska historia*. Stockholm: Ordfront förlag.